

GOED

VIES

Natuurspeeltuinen met blubberbanen, kliederworkshops - Nederlandse moeders houden niet van kroost met smerige kleren. Maar het idee dat vies worden goed is voor de ontwikkeling van kinderen, wint langzaam terrein. En de kinderen zelf? Die wisten natuurlijk al lang dat vies lekker is.

tekst ANNEMIEK DE GIER, HILDE POSTMA foto's CARMEN KEMMINK

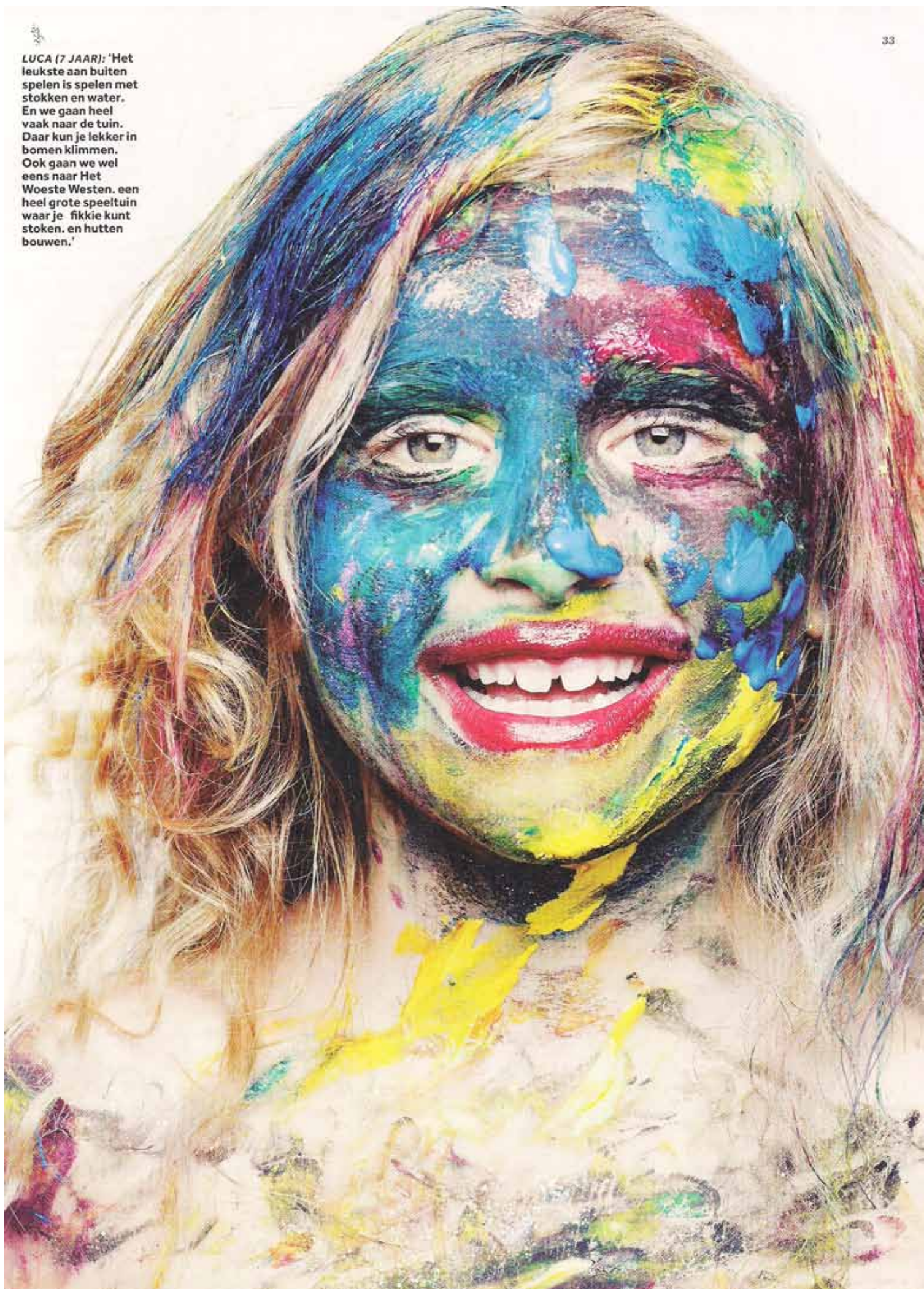
Moddertaartjes bakken, iemand ingraven in het zand, een slakkenrace houden, bramen plukken, van een heuvel rollen. Het zijn volgens een campagne van de Britse National Trust (de evenknie van het Nederlandse Natuurmonumenten) vijf van de vijftig dingen die een kind zou moeten doen voor hij of zij 12 jaar oud is. Helaas is de afgelopen dertig jaar in Nederland het territorium waar kinderen kunnen spelen met maar liefst 90 procent ingekrompen. En bijna de helft van de moeders vindt het zonde als kinderkleding vies wordt tijdens het spelen, zo blijkt uit onderzoek. En dat terwijl vies worden zo lekker is. De generatie dertigers/veertigers weet het nog wel: vroeger speelden

we het fijnst op 'landjes'. Onontgonnen terreinen vol met bomen, waar je als kind elk besef van tijd verloor en op kon gaan in je spel. Om vervolgens stijf van de modder thuis te komen - met de scheuren in je broek en de korsten op je knieën. Tegenwoordig lijkt dit soort landjes nagenoeg verdwenen en is er voor kinderen nauwelijks meer plek om gewoon maar wat aan te rommelen. des te opvallender is de ongestructureerde leegte in natuurspeeltuin Het Woeste Westen, verstopt aan de rand van het Amsterdamse Westerpark. Hier geen felgekleurde wipkippen, glijbanen en speelauto's - maar modderplassen, een beekje met keien dwars door rietkragen en voldoende stokken om talloze hutten mee te bouwen. Om het kampvuur staat een aantal jongens met een stok in de hand geduldig te wachten tot het deeg aan

'Het zit gewoon in kinderen om vies te willen worden, het appelleert aan een oergevoel'

het uiteinde in een knapperig broodje is veranderd. Twee meisjes op een wiebelend vlot weten zich zo goed en zo kwaad als het gaat tweehonderd meter voort te bewegen door een sloot. In de zompige waterplas rennen kleuters met rode laarsjes aan heen en weer en heen en weer. 'Dit is echt fantastisch, het doet me aan mijn eigen tijd bij de scouting' →

LUCA (7 JAAR): 'Het leukste aan buiten spelen is spelen met stokken en water. En we gaan heel vaak naar de tuin. Daar kun je lekker in bomen klimmen. Ook gaan we wel eens naar Het Woeste Westen, een heel grote speeltuin waar je fiekke kunt stoken, en hutten bouwen.'

'Spelen is de laatste dertig jaar sterk onder invloed komen te staan van regels over veiligheid en hygiëne'

EVIE (10 JAAR): 'Ik wroet graag in de aarde met mijn handen als ik bezig ben in de schooltuin. Verder ben ik best netjes. Behalve op het strand, dan maak ik weleens modderbeelden van mij en mijn zusje. Gelukkig is de zee dan dichtbij.'

denken', klampt een enthousiaste vader initiatiefnemer Martin Hup aan. 'Dat dit zomaar kan midden in Amsterdam.

GELE DRAB

Het idee dat natuurlijk spelen – en lekker vies mogen worden – goed is voor de ontwikkeling van kinderen, is in Nederland langzaam terrein aan het winnen. De ene na de andere gemeente opent een natuurspeeltuin, of voorziet bestaande speeltuinen van natuurlijke elementen.

Pedagoog Marianne de Valck, onder andere bekend van het boek *Wat mag...? Wat kan...? Dilemma's bij het spelen*, spreekt van een 'groene golf': 'Er is een duidelijke trend waarneembaar van mensen die terugkomen op het idee van speeltuinen vol met wipkippen. Niet zo raar, een wipkip is eenzijdig speelgoed. Eigenlijk geldt: hoe meer kleuren, functies en vaste vormen een stuk speelgoed heeft, hoe sneller een kind ermee klaar is.'

Ook steeds meer scholen en kinderdagverblijven sluiten zich bij deze visie aan. Op een aantal kinderdagverblijven en basisscholen in Amsterdam geeft kunstenaar Sanne Groen (29) zogeheten kliederworkshops. Ze kwam op het idee doordat ze zich tijdens haar docentenopleiding niet kon vinden in de opdrachten die ze als onderwijzer zou moeten gaan geven. 'Die vond ik veel te concreet en weinig ruimte biedend aan fantasie en eigen interpretaties van de kinderen. Ik ging dus op zoek naar andere lesvormen.'

Tijdens haar workshops stalt Groen voor de kinderen allerlei materialen uit zoals blokjes van agar-agar (een vegetarische gelatine), etenswaren waar je mee kunt verven zoals spinazie, fruit en rode kool, ijsblokjes, allerlei soorten bonen, stroop, bloem, gekleurde vloeistoffen en vreemde substanties zoals aardappelzetmeel. Ook gaat ze weleens met de kinderen naar buiten op zoek naar materialen als stokjes, bladeren touw en zand. De kinderen mogen er vervolgens mee doen wat ze zelf willen. Er zijn wel zaken als flessen, stokjes, bakjes, pipetjes, rietjes, reageerbuisjes en keukenspullen, maar verder geeft Groen bewust zo weinig mogelijk aanwijzingen.

Suzan de Vinck, moeder van een 3-jarige zoon, maakte vorig jaar tijdens een festival kennis met zo'n kliederworkshop van Groen. 'Ik zag mijn zoon eerst de ruimte in zich opnemen, vervolgens keek hij naar mij met een vragende blik. Alsof hij bedoelde: mag ik me hier echt gewoon maar in storten? Toen ik knikte, ging hij zelfstandig op onderzoek uit. Al snel stond hij vol overgave met een kan gele drab in een bak met groene

vloeistof te schenken. Af en toe roerde hij met zijn handen de kleuren door elkaar. En even later liet een meisje zich languit in die bak vallen, prachtig om te zien!'

'Ik gebruik in mijn workshops veel elementen van Reggio Emilia', vertelt Groen. Dat is een pedagogische benadering, rond 1945 ontstaan in die Italiaanse stad. 'De nadruk hierbij ligt op wat kinderen kunnen en niet op wat ze niet kunnen: zelfstandig ontdekken en het creatieve proces staan centraal.' Daarbij is het volgens haar belangrijk om als begeleider je eigen ideeën en verwachtingen los te laten. 'Ik had een keer bedacht om de kinderen in een bad met verdunde melk en zeep mooie bloempatronen te laten maken door er kleurstof in te druppelen. Dat bleek een stap te ver, ze vonden er weinig aan. Maar het bad alleen al was geweldig om in te spelen natuurlijk.'

Dat kinderen vies worden tijdens de workshops van Groen, is onvermijdelijk. Meestal laat het kinderdagverblijf van tevoren aan de ouders weten wanneer Sanne komt, zodat ze er rekening mee kunnen houden bij de kledingkeuze. 'Toch vindt niet elk kind het zomaar fijn om vies te worden', vertelt Groen. 'Sommigen vinden het zelfs een beetje eng of durven niets aan te raken wat er vies of onbekend uitziet. Maar als ik hen dan bijvoorbeeld een lepel geef om mee te scheppen, durven ze het vaak wél, en zitten ze al snel net zo te kliederen als de andere kinderen.'

BEVRIJDEND

'Het zit gewoon in kinderen om vies te willen worden, het appelleert aan een oergevoel', zegt Martin Hup van Het Woeste Westen. Laatst had hij een meisje met smetteloos witte gympies op bezoek, dat aarzelde om de speeltuin in te gaan vanwege haar mooie schoenen. 'Het duurde even voor ze de drempel over was, maar daarna kon het haar niets meer schelen. Het enige waar ze nog bang voor was, was de reactie van haar moeder.' Uit cijfers van een onderzoek van Motivaction blijkt dat 80 procent van →

WILLEM (8 JAAR)
'Het allersmerigste was ik vorig jaar op vakantie in Friesland. Toen ik ging spelen in het Kameleondorp. Daar moest je met een touw over een moddersloot slingeren. En dan lieten we ons expres vallen. Echt lachen. En ik woon in een dorp, dus ik ben heel vaak best vies.'

'Ja, onze speeltuin kent risico's, maar het is juist goed om kinderen daar kennis mee te laten maken' en hen te laten ontdekken hoe ze ermee kunnen omgaan'

MILA (8 JAAR): 'Vies worden vind ik eigenlijk niet eens zo heel leuk. Ik hou wel heel veel van buiten spelen. Het allerviest in mijn leven was ik eigenlijk tijdens deze fotoshoot.'

ROBIN (7 JAAR): 'Na de avondvierdaagse was ik echt heel erg vies. Het had toen geregend en daarna gingen we lekker rollen in de modderplassen.'

ding aan die daarna weggegooid kan worden. Aan het eind van de baan giert een groepje meiden het uit van de pret. Charli (10): 'Dit is echt het leukste wat ik ooit heb gedaan. Eerst lijkt het smerig om in de blubber te plonzen, maar als je erdoor bent, maakt het niks meer uit. Dan is het juist heel lekker om onder de modder te zitten.' Initiatiefnemer Henny Snoek: 'Kinderen vinden het prachtig. Soms doen ze wedstrijdjes wie het zwartst is. Ze vinden het heerlijk, het geeft hen een bevrijdend gevoel.'

LOSLATEN

Dat kinderen blij worden van de vrijheid en van het vies worden, zien ouders misschien wel, maar loslaten is toch vaak erg moeilijk, zo ervaart Martin Hup. Vaders en moeders zien overal gevaren en laten geen mogelijkheid onbenut om hun kroost daarvoor te waarschuwen. 'Spelen is de laatste dertig jaar sterk onder invloed komen te staan van regels op het gebied van veiligheid en hygiëne. Er heerst een angstcultuur, en daardoor zijn we uitgekomen bij suffe klimrekjes met rubber tegels eronder. Maar mijn visie is dat veiligheid niet bestaat - je hebt veel of weinig risico. Ja, onze speeltuin kent risico's, maar het is juist goed om kinderen daar kennis mee te laten maken en hen te laten ontdekken hoe ze ermee kunnen omgaan.'

Hup wijst op de speelvijver met de oevers van kleverig, leemhoudend zand. 'Rond deze vijver is enorm veel discussie. Volgens de wettelijke normen zou hij onder de peuterbadjes moeten vallen, maar hij voldoet niet aan de regels die de provincie aan een peuterbadje stelt. Alleen al omdat-ie niet is gevuld met kraanwa-

ter! Gelukkig heeft de wethouder besloten het zo te laten: hij ziet dat de baten voor kinderen groot zijn. Veel groter dan het risico om bijvoorbeeld zwimmersjeuk of de ziekte van Weil op te lopen.'

Waar Nederlandse ouders en instanties nog erg moeten wennen aan de natuurlijke manier van spelen, is men in Scandinavië al een stuk verder op dit gebied. Op kinderdagverblijven in Noorwegen is het bijvoorbeeld niet ongewoon dat kinderen de fjorden opgaan, visjes vangen en roosteren boven een zelfgemaakt kampvuur - en hele dagen buiten doorbrengen, waardoor ze spelenderwijs vertrouwd raken met de risico's die hieraan kleven. Als kinderen hier behoefte aan hebben en je laat hen die behoeftes niet verkennen, dan ontstaat er juist een ander risico, zegt pedagoog De Valck: 'Dan kan het zijn dat kinderen geen zelfvertrouwen ontwikkelen en geen zelfontplooiend vermogen.'

'Vooral moeders zetten vaak een rem op het stoere gedrag van hun zoon-tjes. Tegelijkertijd zie je dat steeds meer kinderen angststoornissen ontwikkelen. Dat kan een gevolg zijn van dat risicomijdend gedrag.' Hup: 'Toen mijn zoon twee was, liet ik hem bewust bij het water spelen. Andere ouders zeiden: pas op, straks valt hij erin. Dat vond ik zo raar, ik was er toch bij om hem er dan uit te halen? Als we niet uitkijken dan kweken we een generatie Michelinmannetjes.' Gelukkig weten de meeste ouders inmiddels dat ze naar Het Woeste Westen een set schone kleren voor hun kinderen moeten meenemen. 'Maar we hebben hier ook een paar dozen met oude kleding staan, voor het geval dat.'

de ouders het belangrijk zegt te vinden dat kinderen buiten spelen. Hoe opmerkelijk: meer dan 40 procent van de Nederlandse moeders vindt het vervelend als hun kinderen met smerige of kapotte kleding thuis komen. 'Maar', zegt Hup, 'dat hoort nou juist bij het vrij spelen. Laat hen maar lekker vies worden, dat is het teken dat ze er helemaal voor gaan - er helemaal in opgaan.'

Zoals ook bij Kids Outdoor Flevoland, waar kinderen zich op verschillende survivalparcoursen kunnen storten, waaronder een heuse blubberbaan. Gillend en joelend gaan ze tot aan hun middel in de drek. Geen wasmachine die daar nog aan helpt, hier moeten kinderen echt oude kle-